

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

ИНСТИТУТ ЗА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК „ПРОФ. ЛЮБОМИР АНДРЕЙЧИН“

ОТЧЕТ ЗА 2020 ГОДИНА

Съдържание

1. Проблематика на звеното

1.1. Преглед на изпълнението на целите (стратегически и оперативни), оценка и анализ на постигнатите резултати и на перспективите на Института за български език в съответствие с неговата мисия и приоритети, съобразени с утвърдените през 2020 г. научни теми.....	2
1.1.1. Системно проучване и описание на граматичната структура и лексикалния състав на съвременния български книжовен език.....	3
1.1.2. Запазване и утвърждаване на българската национална идентичност като част от културното разнообразие в Европа и света.....	5
1.1.3. Разработване на електронни езикови ресурси и програмни приложения за експертна и масова употреба.....	6
1.2. Изпълнение на Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017 – 2030.....	6
1.3. Полза / ефект за обществото от извършваните дейности.....	9
1.4. Взаимоотношения с други институции.....	11
1.5. Общонационални и оперативни дейности, обслужващи държавата	
1.5.1. Практически дейности, свързани с работата на национални, правителствени и държавни институции, индустрията, енергетиката, околната среда, селското стопанство, национални културни институции и др. (относими към получаваната субсидия).....	12
1.5.2. Проекти, свързани с общонационални и оперативни дейности, обслужващи държавата и обществото, финансирани от национални институции (без Фонд „Научни изследвания“), програми, националната индустрия и пр. – до ТРИ най-значими проекта (заглавие на проекта, програма, по която се финансира, координатор и постигнати резултати).....	16
2. Резултати от научноизследователската дейност през 2020 г.....	17
2.1. ЕДНО най-значимо научно постижение.....	17
2.2. ЕДНО най-значимо научноприложно постижение.....	18
3. Международно научно сътрудничество.....	19
3.1. Междуакадемично сътрудничество.....	19
3.2. Международни проекти с външно финансиране.....	21

4. Участие на звеното в подготовката на специалисти.....	24
5. Иновационна дейност и анализ на нейната ефективност	
5.1. Осъществяване на съвместна иновационна дейност с външни организации и партньори, вкл. поръчана и договорирана с фирми от страната и чужбина.....	25
5.2. Извършен трансфер на технологии и/или подготовка за трансфер на технологии по договор с фирми, данни за полученото срещу това заплащане; данни за реализираните икономически резултати във фирмите (работни места, печалба, производителност, дял от новите продукти в общия обем на продажбите и т.н.).....	25
6. Стопанска дейност на звеното	
6.1. Осъществяване на съвместна стопанска дейност с външни организации и партньори (продукция, услуги и др., които не представляват научна дейност на звеното), вкл. поръчана и договорирана от фирми от страната и чужбина.....	26
6.2. Отдаване под наем на помещения и материална база.....	26
6.3. Сведения за друга стопанска дейност.....	26
7. Кратък анализ на финансовото състояние на звеното за 2020 г.....	26
8. Издателската и информационната дейност на Института за български език за 2020 г..	27

1. Проблематика на звеното

1.1. Преглед на изпълнението на целите (стратегически и оперативни), оценка и анализ на постигнатите резултати и на перспективите на звеното в съответствие с неговата мисия и приоритети, съобразени с утвърдените за 2020 г. научни теми.

Институтът за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ при Българската академия на науките е национален научен център за изследване и описание на българския език – на неговото съвременно състояние, история, диалектно многообразие и на връзките му с други езици.

Мисията на Института за български език е свързана с:

- развитие на фундаментални и научноприложни изследвания на българския език в съответствие с националните и европейските приоритети;
- изследване, описание, съхранение и популяризиране на българското езиково културноисторическо наследство;
- разработване на езикови ресурси и технологии за българския език;
- подпомагане на изучаването на българския език на всички равнища.

През 2020 г. работата на Института за български език е ориентирана към изпълнението на „Стратегията и плана за развитие на Института за български език при БАН (2018 – 2030)“¹, която е в синхрон с актуализираната „Национална стратегия за развитие на научните изследвания в Република България (2017 – 2030)“ (приета с Решение на Народното събрание на Република България, 2017 г.), „Иновационната стратегия за интелигентна специализация на Република България (2014 – 2020)“ (приета с Решение на Министерския съвет на Република България, 2015 г.), „Стратегията за развитие на Българската академия на науките (2018 – 2030)“ (приета с Решение на Общото събрание на БАН, 2018 г.), както и с редица национални и европейски документи, които имат отношение към обсъжданите въпроси.

През 2020 г. изследователите от Института за български език продължиха да работят върху **23** научни проекта, утвърдени от Научния съвет на Института през 2018, 2019 и 2020 г.

---

¹ (<https://ibl.bas.bg/wp-content/uploads/2014/09/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B0-2018-%D1%81%D0%B0%D0%B9%D1%82.pdf>)

и финансирани от бюджетната субсидия. Темите на проектите са пряко свързани с основните приоритетни направления за изследване и развитие на Института за български език:

- Академични речници на българския език
- Теоретични езиковедски изследвания
- Езикова култура
- Езиково културноисторическо наследство на българите
- Електронни езикови ресурси и програми за тяхната обработка
- Извори за историята на българския език

Положителната оценка, която може да се даде за дейността на Института за български език при Българската академия на науките през 2020 г., се основава на:

– сериозните научни и научноприложни резултати, отразени в голям брой публикации и цитирания в престижни научни издания;

– успешното приложение на езиковите технологии в иновативни разработки в съответствие с приоритетни направления на „Иновационната стратегия за интелигентна специализация на Република България (2014 – 2020)“ и „Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България (2017 – 2030)“;

– активното участие в проекти на европейско, регионално и национално равнище;

– експертното обслужване на държавата и обществото;

– участието на учени в престижни международни научни организации, в програмни комитети на международни конференции, в редакционни колегии и съвети на авторитетни международни списания и др.;

– активните контакти с водещи университети и научни институции в страната и в чужбина;

– развитието и прилагането на съвременни изследователски подходи и езикови технологии в обучението по български език.

По-конкретно основните резултати от научноизследователската дейност на Института за български език са, както следва:

1.1.1. Системно проучване и описание на граматичната структура и лексикалния състав на съвременния български книжовен език

Една от основните задачи на Института е системното проучване и описание на граматичната структура и лексикалния състав на съвременния български език.

А) Изследване на граматичната система на съвременния български книжовен език и писмената практика

През 2020 г. успешно приключи първият етап на проекта „Нормативна граматика на съвременния български книжовен език“, в рамките на който се извършва фундаментално научно изследване на граматичната система на българския книжовен език. Направено е пълно описание на набора от формообразователните типове при изменяемите части на речта, както и класификация на неизменяемите лексеми. Разработени са принципите за формално описание на прости синтактични групи; извършено е пълно описание на по-голямата част от типовете прости синтактични групи с оглед на протичащите в тях процеси на акомодация. Приета е за печат като издание на Института колективна монография с обем от 600 страници. През годината са публикувани и две статии по проекта, едната от които в чужбина. Започна работата по втория тригодишен етап на проекта, като продължи описанието на останалите типове прости синтактични групи с оглед на акомодационните процеси, които се наблюдават в тях.

Б) Проучване на съвременното състояние на българската лексика и лексикографско описание на българския език

Многобройните речници, които Институтът съставя, отговарят на нуждите на

съвременното общество от качествени и професионално изработени източници на информация за значението, формите, употребата и произхода на лексиката на българския език.

През 2020 г. продължи работата по съставянето и редактирането на поредния том XVII (буква С) от многотомния тълковен „Речник на българския език“ (<http://ibl.bas.bg/rbe/>), а предходният том XVI е подготвен за печат. През годината са съставени 796 компютърни страници с речникови статии от буква С и са редактирани над 1200 страници. Електронният архив на речника е попълнен с над 30 000 нови документа. Попълнени са данни за източници от Допълнението към изворите на „Речника за българския език“, дигитализирани са Общият архив и Терминологичният архив от С до Я, продължава дигитализацията на останалите архиви.

През 2020 г. излезе от печат „Терминологичен енциклопедичен речник по икономически науки“ в издателство „Скала принт“ – петият том от поредицата речници на основните термини в българската наука, изработен по оригиналната концепция на чл.-кор. проф. д.ф.н. М. Попова, която дава възможност за точно отразяване на системните отношения между термините. В тома са включени термини от подобластите теория на икономиката, макроикономика, микроикономика, мениджмънт, маркетинг и реклама, международни икономически отношения, икономика на промишлеността, икономика на селското стопанство, икономика на туризма, счетоводство, финанси и банково дело. През 2020 г. продължи работата върху „Речник на основните термини в българската наука. Т. VI. Изкуство“ – събран беше материал от учебници за средното образование, речници, енциклопедии и специализирани източници, установени са системните отношения между термините в отделните подобласти, част от материала е подреден по класификационни групи, бяха съставени дефиниции на термините и речникови статии на термините в някои от подобластите на изкуството.

В) *Езикова култура*

Кодифицирането на книжовнооезиковата норма на българския език е сред основните задачи на Института за български език. За целта се извършва системен анализ на съвременното състояние на езика и се изработват нормативни справочници с официален характер.

В рамките на проекта „Езикова култура и езикова политика. Електронни ресурси за езикови консултации“, който приключи през 2020 г., са проучени различни аспекти от проблематиката на българския книжовен език, на неговите норми и кодификация в синхронен и диахронен план, в резултат на което са публикувани девет научни статии. Обогатени са електронните ресурси за езиково консултиране, поддържани от Секцията за съвременен български език, като в края на 2020 г. в справочника „Езикови справки по интернет“ <http://ibl.bas.bg/ezikovispravki/kategorii/> има въведени близо 1960 отговора на реални въпроси от граждани и институции.

Г) *Разработване на проблеми от областта на теорията за езика*

През 2020 г. бяха подготвени две монографии в рамките на проекта „Език. Личност. Общество“, съответно: „Антоними и антонимия: език и противоположности в опита“ (в обем от 564 страници) и „Тръпникът тръпи и тръпне“ (работно заглавие; в обем от 255 страници).

Продължи работата по проекта „Теория на терминологията“, в рамките на който се разработват 6 теми: „Лингвистичен анализ на термините в областта на маркетинга“, „Към въпроса за вариантността в терминологията“, „Теоретичните категории в терминологията“, „Лингвистични особености на математическата терминология“, „Българската и руската терминология в сферата на икономиката“ и „Терминологията в българската етнолингвистична литература“. Изследванията по проекта са представени в четири доклада на международни конференции и в седем научни публикации в български и чуждестранни издания, от които две са в издания, които са реферирани и индексирани в Scopus.

1.1.2. Запазване и утвърждаване на българската национална идентичност като част от културното разнообразие в Европа и света

В Института се изследват и издават писмени езикови паметници – от IX – X до XIX век, проучва се произходът на българската лексика, описва се състоянието на българските диалекти, на българската ономастична система, разработват се проблеми, свързани с взаимоотношенията между езика и културата на българския народ.

През 2020 г. са публикувани следните научни монографични трудове в областта на езиковото културноисторическо наследство:

Абаджиева, Магдалена. Ръкописният българско–италиански речник на отец Маурицио от 1845 г. София: Симолини’94, 2020. 327 с. ISBN 978-619-726-591-0 (в рамките на проект по Националната програма „Млади учени и постдокторанти“).

Данчева, Надежда. Орографската лексика в микротопонимията на Западна България. София: Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, 2020. 164 с. ISBN 978-619-245-068-7.

Ушева, Катерина. Атлас на вокално-консонантното взаимодействие в южната част на ятовата изоглосна зона. Благоевград: Университетско издателство „Неофит Рилски“, 2020. 155 с. ISBN 978-954-00-0232-3.

Завърши работата по проекта „Езикови ресурси от оригинални и преводни произведения на Българското средновековие“, в рамките на който се извършват текстологични и езикови изследвания на слабо проучени оригинални и преводни текстове в историята на българския език в широки хронологични граници: X – XVIII век. Резултатите са представени в общо 28 научни публикации, включително в реферирани издания в Scopus и WoS, и две монографии (Георги Митринов. „Езикови свидетелства за българския характер на населението в Южните Родопи и Западна Тракия през XVI век (Ч. П. Гюмюрджинско, Дедеагачко, Димотишко, Крумовградско, Ивайловградско)“, 290 с.; Марияна Цибранска-Костова. „Прохиرون/Закон градски. Юридическото наследство на православно славянство“, 313 с.), които са под печат. Електронният корпус на средновековните славянски преводи и съответстващите им византийски източници *Versiones slavicae* (<http://versiones-slavicae.com/db/>), разработван от доц. Я. Милтенев, беше обогатен, като в резултат корпусът вече съдържа сведения за над 1420 преводни текста.

През 2020 г. продължи работата върху многотомния „Български етимологичен речник“ (етап 2020 – 2022 г.). През годината е изработен материал за девети том в обем от 100 страници (думи с начално *x*-). Част от думите получават за пръв път етимологично обяснение, при други се правят поправки и допълнения на съществуващи етимологии. Резултати от проекта са представени в три публикации.

По проекта „Изследване на българските диалекти на различни езикови равнища“ през 2020 г. продължи работата по „Българския диалектен кулинарен речник“. От речника са съставени, обсъдени и преминали първа редакция речникови статии от букви *б*-, *в*-, *д*-, *ж*-, *з*- (до *зер*-), *к*- (до *коз*-), *л*-, *н*- (до *нес*-), *п*-, *р*-, *с*- (до *сб*-), *т*- (до *три*-), *ц*-. Публикувана е една статия по темата. Продължи и изследването на речта на българите, живеещи извън съвременните държавни граници. През годината започна работата по темата „Българските говори в областта Жупа, Република Косово“. Подготвена е база данни с текстове от с. Речане, Призренско (над 240 стр.), три статии по темата са публикувани, а още три са под печат.

През 2020 г. продължи работата по проекта „Етнокултура и национален комуникативен стил“. Започнаха изследванията по темата „Асоциативният свят на българина“ (2020 – 2022 г.), свързани с българското участие във втория етап на международния проект EUROJOS. Работи се по концептите родина, народ, здраве, душа, справедливост и солидарност. Публикувани са седем статии по темата, пет от които в чуждестранен тематичен сборник. Завърши работата по темата „Метаезик и пунктуация“, като изследователските резултати са

представени в един монографичен труд (Георгиева, Мариана. Метаезик и пунктуация. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2020. 111 с. ISBN 978-954-07-5093-4) и седем научни статии, три от които са публикувани в реферирано в WoS издание. През годината приключи и работата по темата „Властта на езика и медийният дискурс. Мониторинг“, като са подготвени 4 теоретични студии (общо 176 страници) и Бюлетин с грешки в медийния дискурс (80 страници). Публикувана е и една статия по темата. През 2020 г. завърши работата и по темата „Изработване на корпус на устойчивите сравнения в българския език (върху материал от Българския национален корпус)“. Изработен е Електронен каталог на устойчивите сравнения в българския език и са подготвени две публикации по темата. През 2020 г. започна работата и по темите „Езикова личност и езиково пространство в медийния дискурс“ и „Когнитивни аспекти на изречението“. По втората тема е публикувана една статия.

През 2020 г. продължи работата по изработване на „Български топонимен речник“ – приет е словникът на речника и е изготвено ръководство за съставянето му; публикувани са три научни статии по темата. През годината завърши работата по антропонимния проект „Мода на личните имена в българските градове“, като резултатите са представени в едно монографично изследване, прието за печат (Чолева-Димитрова, Анна, Мая Влахова-Ангелова, Надежда Данчева. Мода на личните имена в българските градове (Изследване на личните имена през 2014 – 2015 г.), 138 стр.). През годината са подготвени още две публикации, едната от които предстои да излезе в международно реномирано издание. По междуинституционалния проект „Траките – генезис и развитие на етноса, културни идентичности, цивилизационни взаимодействия и наследство от древността“ продължи работата по подтемата „Микротопонимите – наследство от древността“. Подготвена е за печат една колективна студия.

1.1.3. Разработване на електронни езикови ресурси и програмни приложения за експертна и масова употреба

През 2020 г. завърши проектът „Семантични ресурси и програми за обработка на езика (Булнет)“. През годината бяха проверени, редактирани и допълнени с информация 6704 синонимни множества, а общият брой изработени нови синонимни множества е 277 (към декември 2020 г. общият обем на Булнет е 121 282 синонимни множества, от които 85 954 синонимни множества са създадени или проверени и допълнени от експерти, а останалите са приписани автоматично; множествата съдържат 256 726 литерала и са свързани помежду си с 254 821 релации). Броят нови потребители на ресурса през 2020 г. е 1636 души. Усилията през изминалата година бяха насочени към повишаването на качеството на данните в Българския уърднет. В рамките на годината бе разработен и електронният ресурс „Кулинарен уърднет“ (Кулнет), обхващащ 3221 синонимни множества. Информацията за синонимните множества в Кулинарния уърднет може да бъде намерена на: <http://dcl.bas.bg/bulnet/>. Беше създадено допълнително визуално представяне на Кулинарния уърднет за улесняване на възприемането на информацията: <http://dcl.bas.bg/culnet-2020/>.

1.2. Изпълнение на „Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България (2017 – 2030)“ – извършени дейности и постигнати резултати по конкретните приоритети

Проектите, които Институтът разработва, се вписват в инструментите за постигане на основната цел на „Националната стратегия за развитие на научните изследвания (2017 – 2030)“ – развитие и модернизирание на научните изследвания. През 2018 г. в синхрон с Националната стратегия бяха разработени и приети „Стратегия за развитие на Българската академия на науките (2018 – 2030)“ и „Стратегия и план за развитие на Института за български език при

Българската академия на науките (2018 – 2030)“.

Главен обект на изследователската дейност на Института за български език е езикът на българите, който има основна роля за изграждане и съхранение на българската национална идентичност. Българистичните изследвания по лексикология, история на езика, диалектология, етимология, ономастика, етнолингвистика, съпоставителните изследвания с други езици, проблемите на езиковедската теория и др. са принос към изследването на културното разнообразие в Европа и в света, като едновременно с това открояват богатството и спецификата на българския език. Учените от Института интегрират в научните и научноприложните си изследвания най-съвременни методи и средства в областта на теоретичната и приложната лингвистика, включително при създаването на общодостъпни езикови ресурси и програми за обработка на езика, за да гарантират стойността на постигнатите резултати за обществото,

В работата си членовете на Института се стремят да осигурят видимост на постигнатите научни резултати (чрез публикации в международни реферирани научни издания и участия в международни конференции), включително и в рамките на европейското изследователско пространство, както и да разширяват международното научно сътрудничество.

И през 2020 г. част от дейностите са свързани с работа по проекти, финансирани от външни за БАН източници:

– **Фонд „Научни изследвания“**: четири проекта, финансирани в конкурси за фундаментални научни изследвания.

През 2020 г. приключи изпълнението на проекта „Семантична мрежа с широк спектър от семантични релации“ (финансиран по ДН 10/3 от 14.12.2016 г. от Фонд „Научни изследвания“). Проектът предлага фундаментално научно изследване в областта на семантиката на естествения език, с основна цел обогатяване на лексикално-семантичната мрежа Уърднет с гъста мрежа от семантични релации. През 2020 г. беше организирана Специална сесия за Уърднет и онтологии към четвъртото издание на международната конференция „Компютърната лингвистика в България“ (CLIB 2020) и беше публикувана рецензирана колективна монография на английски език, която е одобрена за разпространение чрез базата данни СЕЕОЛ и е индексирани в базата данни РИНЦ. Колективната монография (Towards a semantic network enriched with a variety of semantic relations. Ed. Svetla Koeva. Sofia: Prof. Marin Drinov Academic Publishing House, 2020. 120 pages. ISBN 978-619-245-057-1), представяща резултати по проекта, е наградена с грамота за значима монография с национално значение от ръководството на Българската академия на науките.

През годината продължи работата по проекта „Лингвогеографско изследване на взаимовръзката между българската и европейската диалектна лексика“ (ДН 20/11 от 11.12.2017 г.), в който участват и учени от Института по лингвистика при Румънската академия. Проектът се фокусира върху съпоставителни лингвогеографски изследвания, като словесното богатство на българските диалекти се разглежда в контекста на европейското лексикално многообразие. Изработени са дигитални карти за съпоставка на българските диалектни лексеми с диалектни лексеми от езиците в Европа, представени на организирана в Българската академия на науките изложба под надслов „Езикознанието като на длан“ (16. 10. 2020 г. – 23. 10. 2020 г.). По темата на проекта са публикувани девет публикации, три от които са в издание, реферирани и индексирани в Scopus.

През 2020 г. продължи работата по проекта „Интерактивна кулинарна карта на българската езикова територия“ (ДН КП-06-Н30/7 от 13.12.2018 г.). По проекта е проведена една диалектоложка експедиция в с. Бърдарски геран, реализиран е първоначален вариант на интерактивната карта в интернет, изнесена е една лекция на интердисциплинарен семинар и

са публикувани четири научни статии. Резултатите от проекта са популяризирани чрез различни медийни изяви.

През 2020 г. започна и работата по проекта „Личните имена в България в началото на 21-и век“ (КП-06-Н40/10 от 10. 12. 2019 г.). Извършен е анализ на данни от София за 2014 г. и са подготвени две научни публикации, едната от които е под печат в международно специализирано издание. Резултати от проекта са популяризирани чрез различни медийни изяви.

В края на годината беше одобрен за финансиране и проектът „Обогатяване на семантичната мрежа УърдНет с концептуални фреймове“ (КП-06-ПН49/13).

– **Министерство на образованието и науката:** .

Национална програма „Млади учени и постдокторанти“: През 2020 г. гл. ас. д-р Магдалена Абаджиева (постдокторант) продължи работата си по проекта „Книжнината на българите католици и културната граница между Източните и Западните Балкани през XVIII – XIX век“, финансиран по Националната програма „Млади учени и постдокторанти“, в рамките на който издаде монографията „Ръкописният българско-италиански речник на отец Маурицио от 1845 г.“ (София: Симолини’94, 2020, 327 с. ISBN 978-619-726-591-0).

През 2020 г. в изследователските колективи на национални и международни проекти (описани в частта за международно сътрудничество) с външно финансиране са се включили **49** научни сътрудници, както и докторантите на Института.

Деяностите в Института за български език са в съответствие със специфичните цели и дейностите към тях на „Националната стратегия за развитие на научните изследвания (2017 – 2030)“. Институтът се стреми да осигури възможности за повишаване на квалификацията на учените и за кариерното им развитие, основани на единни изисквания и обективни наукометрични показатели (Специфична цел 1, Дейности 1.1, 1.2 и 1.3). През 2020 г. в Института е проведена една процедура за академичната длъжност „професор“ и една – за академичната длъжност „главен асистент“. През 2020 г. беше проведена и атестация на нехабилитирания научен състав и на специалистите с висше образование за периода 01.07.2017 – 30.06.2020 г. Атестацията беше успешна, като резултатите потвърдиха, че всички атестирани служители притежават необходимия капацитет и възможности да изпълняват мисията и задачите на Института за български език.

Предприемат се и мерки за разширяване на перспективите, които предоставя докторантурата като първа стъпка в научната кариера (Специфична цел 3, Дейности 3.1, 3.3) чрез включването на докторантите в разработването на научни задачи (през 2020 г. двама докторанти са участвали в изследователски проекти на Института).

В рамките на проектите се търсят и възможности за поддържане на инфраструктурата и осигуряване на съвременни условия за научни изследвания (Специфична цел 4, Дейност 4.4). През 2020 г. е закупена компютърна техника на обща стойност 13 852 лв. и са придобити програмни продукти и лицензи за тях на стойност 4932 лв. (основно по проекти с външно финансиране).

Чрез провежданите научни изследвания Институтът се стреми да запази и утвърди позициите си на международната научна сцена по количество, качество и видимост на научната си продукция (Специфична цел 5, Дейности 5.1, 5.2), като се насърчава публикуването в авторитетни реферирани научни списания (**68** отпечатани и **8** под печат от публикациите на учени от Института за 2020 г. са в реферирани и индексирани научни издания в WoS, Scopus и ERIH+).

Научноизследователската дейност на Института е свързана с националната идентичност и с проблеми от национално и обществено значение (Специфична цел 6. Дейности 6.1, 6.2). Институтът изпълнява национални и международни проекти, които отговарят на приоритетните области на „Иновационната стратегия за интелигентна специализация“: „Информатика и информационни и комуникационни технологии“ и „Нови технологии в креативните и рекреативните индустрии“ (Специфична цел 7), включително с партньори от бизнеса като компанията за езикови технологии „Тетраком интерактивни решения“ ООД), чрез което се стреми да стимулира интереса на бизнеса към инвестиции в науката (Специфична цел 8). Една от целите на Института е фокусът върху тези изследвания да се задълбочи и да се използват пълноценно възможностите на европейските програми в областта на научноизследователската и развойната дейност (Специфична цел 9, Дейност 9.1).

Учените от Института се стремят да задълбочат своето участие в европейското изследователско пространство и да разширят участието си в международни научни колективи (Специфична цел 9, Дейности 9.1, 9.2, 9.3). Те работят съвместно с български учени от чужбина и се стремят да привличат водещи учени (Дейност 3.4 от Специфична цел 3) чрез съвместни проекти и научни изследвания. В научните колективи на проектите, които Институтът изпълнява с финансиране от Фонд „Научни изследвания“, участват двама чуждестранни учени, а през 2020 г. учени от Института са участвали в научните колективи на **15** международни проекта с екипи от чуждестранни образователни и научни институции, в редакционните колегии и съвети на **19** чуждестранни списания и научни поредици, в програмните и организационните комитети на **11** международни научни конференции.

В рамките на научноизследователската си дейност Институтът за български език традиционно се стреми да поддържа активни връзки с образованието, бизнеса, държавните институции и обществото (Специфична цел 10). През 2020 г. за това спомогнаха дейностите по проекта „Написаното остава. Пиши правилно!“, поддържаните контакти с учители, форумът „Изследователски подходи в обучението по български език“, курсовете за повишаване на квалификацията на учителите, авторство на учебници и учебни помагала, лекции и семинарни занятия и др. (Дейност 10.1). Учените от Института традиционно са активни популяризатори на достиженията на научната общност (**129** обществени изяви и **55** научнопопулярни публикации за 2020 г.) с цел повишаване на информираността на обществото за достиженията на науката и за научните аспекти на актуални проблеми (Дейност 10.2).

1.3. Полза / ефект за обществото от извършваните дейности

Консултантската, експертната и нормоподдържащата дейност на Института, осъществявана чрез многостранната и компетентна работа на националната служба „Езикови справки и консултации“, е в пряка полза на обществото и подпомага работата на институциите във всички сфери: юридическа, законодателна, административна, образователна, културна, издателска, рекламна, медийна и др., включително и на институциите на Европейския съюз и на българските организации и общности в чужбина, както и на отделните граждани.

Многотомният академичен „Речник на българския език“, „Българският диалектен атлас“, „Българският етимологичен речник“, „Официалният правописен речник на българския език“, „Българският уърднет“, интернет справочниците „Инфолекс“ и „Неолекс“, „Българският езиков портал“ (http://ibl.bas.bg/dictionary_portal/) намират широко приложение в редица хуманитарни научни направления и се използват от различни институции и граждани. Тези ресурси са насочени към потребността на обществото от актуално знание за значенията, употребата и произхода на думите в българския език, за правописните и пунктуационните правила на българския език, към които има голям обществен интерес.

През 2020 г. продължи поддръжката на „Българския езиков портал“, посредством който се предоставя единен достъп до следните лексикални ресурси: „Граматичен речник на словоформите“; синонимен, антонимен и фразеологичен речник; три речника на новите думи; тълковни речници – многотомния „Речник на българския език“ и трети том на „Речник на съвременния български книжовен език“; три терминологични българско-английски речника. Възможно е търсене само в един речник или в множество речници, може да се търси на произволен език както по основна форма, така и по произволна словоформа на дадена дума или съставна дума. Резултатът от търсенето се представя директно без пренасочване към други речници.

Публикуваните нови изследвания от областта на лексикологията, историята на езика, диалектологията, етимологията, етнолингвистиката, ономастиката и др. допринасят за изясняване на въпросите за корените на славянското езиково единство и за разкриване на връзките на българския език и българския народ с други езици и народи – славянски, балкански, индоевропейски и неиндоевропейски. Поддържа се електронната библиотека „Българско езикознание“ (<http://ibl.bas.bg/informatsiya/uslugi/elektronna-biblioteka/>), която включва трудове на учени от Института за български език в областта на историята на езика, етимологията и българската диалектология.

Създадените в Института езикови архиви и корпуси имат важно значение за лексикологията и лексикографията, за диалектологията, за историята на езика, за етимологията, за етнолингвистиката, за ономастиката, за терминологията, за славистиката, балканистиката, европеистиката, за други хуманитарни науки.

„Българският национален корпус“ (<http://dcl.bas.bg/bulnc/>) е много популярен езиков ресурс, който постоянно се разширява и усъвършенства. Поддържат се системата „ПреведИме“ (<http://dcl.bas.bg/prevedime/>), която предлага съответствия между български и английски имена, и системата „Термокоп“ (<http://dcl.bas.bg/termextraction/>), която е предназначена за извличане на термини от български и английски.

Поддържа се центърът МЕТА--СПОДЕЛЯНЕ (част от Европейската мрежа от центрове за споделяне на езикови ресурси МЕТА-НЕТ), чрез който се разпространяват 32 езикови ресурса и програми за езикова обработка (<http://metashare.ibl.bas.bg/>). Свободният и улеснен достъп до езиковите и програмните ресурси е полезен както за изследователите и компаниите, работещи в областта на езиковите информационни технологии, така и за дейността на научните и образователните институции.

Важен фактор за оценката на качеството на резултатите е интересът на научната общност в България и чужбина, както и на българското общество към публикуваните трудове – монографии, речници, атласи и др., и търсенето им на книжния пазар. Част от получените резултати се разпространяват по електронен път – като електронни публикации, корпуси, речници, езикови бази от данни, при което качеството се оценява по интереса към тях: брой на посещенията и заявките към ресурсите в интернет. През 2020 г. електронното съдържание на справочника „Написаното остава“ е било разглеждано **1 288 412** пъти (брой показвания на страници с разбивка на съдържание), на „Речника на българския език“ – **558 090** пъти, на материали за обучение по български език „Написаното остава“ – **38 826** пъти, на лексикалносемантичната мрежа „Български уърднет“ – **22 360** пъти, на „Езикови справки по интернет“ – **21 787** пъти, на справочника „Инфолекс“ – **14 348** пъти, на „Българския национален корпус“ – **13 454** пъти, на електронното издание на „Българския етимологичен речник“ – **10 407** пъти, на електронното издание на „Картата на диалектната делитба на българския език“ – **7 213** пъти, на електронното издание на „Старобългарския речник“ – **211** пъти.

1.4. Взаимоотношения с други институции

Институтът за български език има официално подписани споразумения за сътрудничество с Катедрата по български език към Факултета по славянски филологии на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, Катедрата по български език при Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“, Филиала на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ в Смолян, Департамента по нова българистика при Нов български университет, Катедрата „Връзки с обществеността“ към Правно-историческия факултет на Югозападния университет „Неофит Рилски“, Института за литература при Българската академия на науките, Националното издателство за образование и наука „Азбуки“, преводаческата агенция „Софита“ и фирма „Тетраком интерактивни решения“ ООД. Институтът за български език е член на МЕТА-НЕТ – европейска мрежа за високи постижения в областта на езиковите технологии, както и на Европейската федерация на националните езикови институти (ЕФНЕИ).

Традиционно учени от Института за български език си сътрудничат с други звена на Българската академия на науките при разработването на научни проекти. През 2020 г. членове на Института участват в проектите: „Траките – генезис и развитие на етноса, културни идентичности, цивилизационни взаимодействия и наследство от Древността“ (с участието на 21 института на БАН); „Изкуство, литература и власт в контактните зони (Православие и Ислям; Православие и Католицизъм). Прославата на властта срещу оспорването на властта“ – съвместно с Института по археология и история на изкуството в Клуз-Напока към Румънската академия и Института за исторически изследвания при БАН (с участието на още 3 института от БАН); „Българите в Западните Балкани (100 години преди и след Ньой)“, проект на Института за исторически изследвания при БАН, финансиран по договор с Фонд „Научни изследвания“; „Събиране на нови данни и обобщаване на информацията за флористичното и растително разнообразие на България и Балканския полуостров (Етнокултурни и езикови аспекти на лечебните растения в България)“ на Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания при БАН; „Българският литературен пантеон и славянският свят в научното наследство на Борис Йоцов: реконструкция на идеите“, финансиран от Фонд „Научни изследвания“ – с Института за литература при БАН; „Местно производство, облекло и езиково богатство (Принос към историческата лингвистика и антропологията на облеклото)“, финансиран от Фонд „Научни изследвания“ – с Института по етнология и фолклористика с Етнографски музей при БАН, Архива на БАН и Софийския университет; „Сънищата в българските словесни традиции“, проект на Института по етнология и фолклористика с Етнографски музей при БАН с участието на Българското общество по аналитична психология „К. Г. Юнг“.

Учени от Института са търсени партньори при изпълнението и на външни за БАН проекти на други научни институции у нас и в чужбина. През 2020 г. **петима** учени са участвали във външни за БАН научни проекти на научни организации у нас и в чужбина (Софийския университет „Св. Климент Охридски“, Тракийския научен институт, Техническият университет във Виена, Университета на Лодз и др.).

Признание за авторитета на Института за български език са преките контакти и съвместната работа с редица изследователски и културни институции и обществени организации. Традиционно Институтът си сътрудничи по време на организацията и провеждането на събитията в чест на 26 септември – Европейския ден на езиците с Представителството на Европейската комисия в България, Британския съвет, културните институти и посолствата на редица държави, сред които са: Посолството на Австрия, „Гьоте институт“, Посолството на Грузия, Институтът „Сервантес“, Италианският културен институт, Културно-информационният център на Република Северна Македония,

Посолството на Нидерландия, ОПТИМА – Българската асоциация за качествени езикови услуги, Центърът за развитие на човешките ресурси, Полският институт, Институтът „Камојнш“ към Посолството на Португалия, Посолството на Румъния, Руският културно-информационен център, Посолството на Словашката република, Унгарският културен институт, Посолството на Финландия, Френският институт, Чешкият център, Посолството на Швеция.

На 25 и 26 януари 2020 г. учени от Института взеха участие в Националния научно-образователен фестивал „Намереното поколение“, който се проведе в Националния дворец на културата. На 31 юли и на 1 август беше проведено специално събитие, посветено на грамотността, под наслов „Написаното остава. Пиши правилно!“ в рамките на изложението „Алея на книгата“ в гр. Варна, организирано от Асоциация „Българска книга“. На 8 септември учени от Института участваха в „Алея на книгата“ в гр. София по случай Деня на грамотността; на 26 и 27 септември (в „София Тех Парк“) учени от Института участваха в „Езикови игри с Института за български език“, които бяха проведени в рамките на Софийския фестивал на науката, както и във виртуалната работилница „Езикови игри“ на 30 септември. На 2 октомври учени от Института участваха в занимателна езикова игра, озаглавена „Езикови майстори“, по случай Европейския ден на езиците, която се излъчи в интернет.

И през 2020 г. в условията на епидемична обстановка беше проведена кампанията на Института за български език за провеждане на диктовки по случай 24 май – Деня на българската просвета и култура и на славянската писменост. За шеста поредна година малки и големи ученици отново направиха кратка диктовка, за да проверят знанията си за българския правопис и пунктуация и за да засвидетелстват почитта си към българската просвета и култура, към българските учители, учени, просветители и дейци на културата. Бяха подбрани и записани две нови диктовки, които се разпространяват през Ютюб канала на Института за български език. Диктовките бяха проведени в 118 училища в България в 59 града и 27 села, 1 училище в Англия, 2 училища в Украйна, 2 училища във Франция, 2 университета в Русия, един университет в Азербайджан и един университет в Украйна. Диктовките се разпространяват като аудиофайлове, но и по традиционния начин чрез платформата „Написаното остава“ (https://ibl.bas.bg/napisanoto_ostava/).

В някои медии се поддържат специализирани рубрики по езикови проблеми (например предаването „За думите“ по програма „Христо Ботев“ на Българското национално радио и рубриката „Написаното остава. Пиши правилно!“ във вестник „Аз-буки“), в които редовно участват сътрудници на Института.

1.5. Общонационални и оперативни дейности, обслужващи държавата

1.5.1. Практически дейности, свързани с работата на национални, правителствени и държавни институции, индустрията, енергетиката, околната среда, селското стопанство, национални културни институции и др. (относими към получаваната субсидия)

Службата „Езикови справки и консултации“ към Института за български език предоставя експертна помощ по въпросите на граматиката, правописа, правоговора и пунктуацията, както и по други въпроси, свързани с книжовноезиковата теория и практика. Експертите извършват консултации по телефона в рамките на работния ден, на имейла ezikovispravki@ibl.bas.bg, както и чрез справочника „Езикови справки по интернет“ – <http://ibl.bas.bg/ezikovispravki/kategorii/> (през 2020 г. са предоставени отговори на над 5800 обаждания по телефона и на над 600 въпроса по електронната поща, като част от тях са постъпили чрез формата за контакт на онлайн справочника). Традиционно се поддържа рубриката „Езикова култура“ в списание „Български език“.

През 2020 г. в ежеседмичната рубрика на Института за български език „Написаното остава. Пиши правилно!“ във вестник „Аз-буки“ бяха публикувани **49** материала по въпросите на българския език и езиковата култура. Материалите са част от справочника „Написаното остава. Пиши правилно!“ (http://ibl.bas.bg/ezikovi_spravki/), който се поддържа от Института за български език.

Институтът поддържа профила „Езикови справки“ във Фейсбук – <https://www.facebook.com/ezikovi.spravki/> (и аналог в Туитър – <https://twitter.com/ezikovispravki>), в който няколко пъти седмично се публикуват материали в различни езикови рубрики: значение и употреба на думите; нови думи; фразеологизми; правописни и пунктуационни правила; богатството на българските диалекти. Страницата „Езикови справки“ във Фейсбук има близо **41 000** харесвания. Около **280** индивидуални потребители са използвали фейсбук страницата за езикови консултации, за да зададат въпросите си през 2020 г., като някои от тях – повече от един път.

През месец март 2020 г. беше създаден Ютюб каналът на Института за български език „Написаното остава. Пиши правилно!“ с основна цел да се разпространяват материали по български език за учители и ученици. В края на годината Ютюб каналът има **598** абонати и **31 989** гледания на материалите с обща продължителност **1600** часа (**192 200** импресии).

Институтът осигурява писмени консултации и изработва езикови експертизи, необходими за дейността на различни държавни институции, съдебната система, фирми, медии, издателски къщи, обществени организации, частни лица. Тези експертизи се отнасят както до правописа, правоговора и пунктуацията, така и до значението, употребата, произхода и стилистичната характеристика на думите. През 2020 г. са подготвени **29** писмени становища и експертизи по важни езикови въпроси по искане на органи на законодателната, изпълнителната, съдебната и местната власт (Народно събрание на Република България, Министерство на образованието и науката, Министерство на външните работи, Министерство на отбраната, Административен съд – София-град, Софийски градски съд, Община – гр. Долни Дъбник, Държавно предприятие „Пристанищна инфраструктура“), становища и експертизи за други организации, сред които Фондация „Българска памет“, както и експертни становища за Главна дирекция „Писмени преводи“ на Европейската комисия. Бяха подготвени и редица писмени доклади и становища във връзка с писмено-регионалната норма на българския език в Република Северна Македония (в отговор на Хартата за македонския език на Македонската академия на науките и изкуствата), както и становища на Института за български език относно внесената в Народното събрание поправка в Кодекса на труда, свързана с промяна на името на празника 24 май, като учени от Института участваха активно в общественото обсъждане на тези национални въпроси. Учени от Института са сред авторите на официалното становище на Българската академия на науките относно официалния език на Република Северна Македония, публикувано от Издателството на БАН „Проф. Марин Дринов“ на български и на английски език:

Кочева, Ана, Анна Чолева-Димитрова, Ваня Мичева, Георги Николов, Лиляна Василева, Лучия Антонова-Василева, Наум Кайчев, Пламен Павлов, Славия Бърлиева, Славка Керемидчиева, Спас Ташев, Татяна Александрова. За официалния език на Република Северна Македония. София: Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, 2020. 68 с. ISBN 978-619-245-042-7.

Kocheva, Ana, Anna Choleva-Dimitrova, Vania Micheva, Georgi Nikolov, Lilyana Vasileva, Luchia Antonova-Vasileva, Naum Kaytchev, Plamen Pavlov, Slavia Barlieva, Slavka Keremidchieva, Spas Tashev, Tatiana Aleksandrova. On the Official Language of the Republic of North Macedoni. Sofia: Prof. Marin Drinov Academic Publishing House, 2020. 72 p. ISBN 978-619-245-081-6.

За поредна година проф. д-р С. Колковска участва като експерт в комисия на Министерството на образованието и науката за подготовка на тестовете за националното външно оценяване по български език и литература след 7. клас. Доц. д-р М. Томов извърши експертна проверка на задачите за матурата по български език през 2020 г. и на задачите за национално външно оценяване след 7. клас. Доц. д-р Р. Станчева е член на Работна група за разработване на Националния кръг на Олимпиадата по български език и литература за 2021 г.; тя извърши и експертна оценка на тестови задачи по български език като втори за българските неделни училища в чужбина. През 2020 г. гл. ас. д-р В. Сумрова участва в съставяне на тестови задачи по български език за държавен зрелостен изпит и изготви становища за Министерството на образованието и науката относно съдържанието на проекти за учебници по български език за 11. клас. Проф. д-р Л. Антонова-Василева е участвала в комисия за присъждане на Национална награда за чистота на българския език „Д-р Иван Богоров“.

Доц. д-р Г. Митринов е водил кандидатстудентски курс по български език и литература (онлайн обучение) в Република Северна Македония, по Национална програма „Роден език и култура зад граница“ на Министерството на външните работи и Министерството на образованието и науката.

През 2020 г. сътрудници на Института взеха участие в управлението на научни учреждения, организации и висши училища и участваха като експерти в комисии към държавни и правителствени институции, национални културни институции и др. Проф. д-р М. Китанова е председател на Националния комитет на славистите и е член на Президиума на Международния комитет на славистите. Доц. д-р М. Витанова и доц. д-р Я. Милтенев са членове на Временната научно-експертна комисия по хуманитарни науки към Фонд „Научни изследвания“. Проф. д.ф.н. А. Чолева-Димитрова и доц. д-р Л. Василева са членове на Научния съвет, а проф. А. Чолева-Димитрова е член и на Управителния съвет на Македонския научен институт. Проф. д-р А. Кочева е член на Обществения съвет за работа с българите в чужбина към Вицепрезидента на Република България и на Консултативния съвет на Фондация „Българска памет“. Проф. д-р Е. Мирчева е член на Националния комитет „Паметта на света“ към ЮНЕСКО. Проф. д.ф.н. А. Чолева-Димитрова е член на Факултетния съвет на Правно-историческия факултет при Югозападния университет „Неофит Рилски“. Доц. д-р Р. Станчева е член на Работната група за съставяне на две учебно-изпитни програми за държавен зрелостен изпит по български език и литература (общообразователна и профилирана подготовка), сформирана със заповед на Министъра на образованието и науката на Р България. Доц. д-р Хр. Дейкова е член на Управителния съвет на Академичното сдружение „Бохемия клуб“. Проф. д.ф.н. М. Цибранска-Костова беше член на Съвета за чуждестранна българистика към Управителният съвет на БАН до юни 2020 г., след което доц. Я. Милтенев беше избран за представител на Института за български език в Съвета.

Много от учените от Института членуват в престижни национални и международни експертни научни организации (**16** членства в **12** организации: комисии към Международния комитет на славистите: Комисия по етимология, Комисия за „Общославянски лингвистичен атлас“, Комисия по диалектология, Комисия по компютърна обработка на ръкописи и старопечатни книги, Комисия по корпусна лингвистика, Етнолингвистична комисия, Комисия по лексикология и лексикография; Международна комисия на Европейски лингвистичен атлас; Международна комисия за Средиземноморски лингвистичен атлас (ALM); Национален център за компетентност към „Европейската езикова мрежа“ (European Language Grid); Съвет за езикови ресурси към инициативата „Координиране на езиковите ресурси в Европа“; Български национален комитет по балканистика).

Учени от Института са членове на **32** научни организации: Съюз на учените в България, Българско лексикографско дружество, Академично сдружение „Бохемия клуб“, Македонски

научен институт, Фондация „Проф. д-р Максим Младенов“, Българска асоциация по компютърна лингвистика, Асоциация на византинистите и медиевистите в България, Международно социолингвистично дружество, Тракийски научен институт, Дружество на русистите в България, Асоциация на лекторите по български език, литература и култура, „Общественная наука“, Асоциация преподавателите на превода, Международная научно-исследовательская федерация, Балканска асоциация по история и философия на медицината (БАИФМ), Bulgarian Artificial Intelligence Association, Global Wordnet Association, Forschungsgruppe Namen, Societas Linguistica Europaea, The Association for Computational Linguistics, United Nations Group of Experts on Geographical Names – Working Group on Exonyms, Gesellschaft für deutsche Sprache – Висбаден, Германия, Мрежа за високи постижения META-NET (META-NET Network of Excellence), Waldemar Ceran Research Centre for the History and Culture of the Mediterranean Area and South-East Europe, European Network of e-Lexicography, PARSing and Multi-word Expressions, European Federation of National Institutions for Language, International Federation for Information Processing, European Language Resources Coordination, Semantic keyword-based search on structured data sources, European Network for Combining Language Learning with Crowdsourcing Techniques, Slavic Linguistics Society, Association of Slavists.

Учените от Института са членове на национални и международни редакционни колегии и редакционни съвети (съответно **22** учени в **32** издания: списание „Български език“, списание „Балканско езикознание“, Известия на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“, списание „Българска реч“, списание „Македонски преглед“, списание „Проглас“, списание „Чуждоезиково обучение“, Списание на Българската академия на науките, списание „Съвременна лингвистика“, списание „Родопи“, Известия на Тракийския научен институт, Journal of Applied Linguistic and Intercultural Studies, Zeszyty Cyrilo-Methodiańskie, Rocznik Slawistyczny, Językoznawstwo, Gwary dziś, Patrologia Slavica, Україна в Централно-Східній Європі, Infotheca, Papers of BAS, Cognitive Studies | Études cognitives, Advances in Consciousness Research, Consciousness and Emotion, Lingvisticae Investigationes: International Journal of Linguistics and Language Resources, списание „Славянский мир в третьем тысячелетии“, списание „Научный диалог“, Studii si cercetari lingvistice, списание „Волинь філологічна: текст і контекст“, списание „Научен вектор на Балканите“, списание „Сфера культуры“, списание „Асклепий“).

16 учени са били членове на организационни и програмни комитети на **14** научни форуми у нас и в чужбина: Международната годишна конференция на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ (отменена, докладите са рецензирани и публикувани), Форум „Българска граматика“, Форум „Изследователски подходи в обучението по български език“, Научна конференция с международно участие „Българският език – исторически и съвременни аспекти“ – по повод 140 г. от рождението на Ст. Младенов (отменена – програмата със списъка на участниците и резюметата на докладите са публикувани на сайта на Института, като докладите са рецензирани и публикувани в сборник), 4th International Conference on Culture, Education and Economic Development of Modern Society, 1st International Workshop on Language Technology Platforms, the 4th International Conference on Computational Linguistics in Bulgaria (2020), 2020 International Conference on Computational Linguistics and Natural Language Processing, 7th International Conference on Education, Language, Art and Intercultural Communication, International Conference on Language, Communication and Culture Studies, International Conference on Education: Experience and Innovation, международната научна конференция „Вопросы семантики и стилистики текста: лингвистический дискурс“, Joint Workshop on Multiword Expressions and Electronic Lexicons (MWE-LEX 2020), the 15th International Conference on Linguistic Resources and Tools for Natural Language Processing.

1.5.2. Проекти, свързани с общонационални и оперативни дейности, обслужващи държавата и обществото, финансирани от национални институции (без Фонд „Научни изследвания“), програми, националната индустрия и пр. – до ТРИ най-значими проекта (заглавие на проекта, програма, по която се финансира, координатор и постигнати резултати)

„Проучвания на българския език“ в рамките на **Националната научна програма „Културноисторическо наследство, национална памет и обществено развитие“ (2019 – 2021)**, финансирана от Министерството на образованието и науката. В рамките на Програмата учени от различни секции в Института работят по 3 научни задачи, съответно с координатори проф. Л. Антонова-Василева, доц. Т. Александрова и проф. Д. Благоева. По научната задача „Разширяване и обогатяване на съдържанието на Картата на диалектната делитба на българския език“ през 2020 г. е проучена, ексцерпирана и монтирана на дигиталната карта информация за диалектите на 16 селища по разширен брой въпроси от всички езикови равнища – фонетика, морфология, синтаксис, лексика. Подготвени за монтиране на картата са нови 4 материала с акустични образци от говора. Събрани са и са подготвени за монтиране на картата материали към фотогалерия. Публикувани са пет научни статии по темата на проекта. По научната задача „Създаване и обогатяване на комплекс от въпроси и отговори и кратки бележки по актуални езикови проблеми“ е разширен и обогатен справочникът „Езикови справки по интернет“ (<http://ibl.bas.bg/ezikovispravki/kategorii/>) чрез въвеждане на нови 500 реални потребителски въпроса и техните отговори по актуални езикови проблеми. Отговорите са редактирани и публикувани. Справочникът е оптимизиран с добавяне на нови функции в административния панел. Създадени, редактирани и публикувани са във вестник „Аз-буки“ (печатно и онлайн издание), както и в онлайн справочника „Написаното остава. Пиши правилно!“ (https://ibl.bas.bg/ezikovi_spravki/) 49 кратки езикови бележки по различни проблеми на българския език: значение и употреба на думи и изрази; правопис, граматика и пунктуация; произход на думи; историческо развитие; диалектно състояние и др. Извършена е научноизследователска работа и са публикувани 4 статии: една в реферирано списание с отворен достъп и три в рецензиран тематичен сборник. По научната задача „Осъвременяване на лексикографските ресурси“ се извършва преработване, допълване и осъвременяване на т. 5 и т. 6 от многотомния „Речник на българския език“. През 2020 г. са преработени 325 печатни страници от т. 5 и 315 печатни страници от т. 6. Актуализиран е илюстративният материал, осъвременени са дефинициите на заглавките, добавени са нови значения и нови фразеологични единици към редица заглавки. Изнесени са три доклада на научен форум в чужбина и един – на научен форум у нас (проведени в онлайн формат). Публикувани са 9 научни разработки по темата на задачата.

Във връзка с работата по Националната програма през 2020 г. бе организирана Научна конференция с международно участие, посветена на 140-годишнината от рождението на акад. Стефан Младенов. За съжаление, епидемичната обстановка в страната осуети присъственото провеждане на конференцията, но докладите (над 40) бяха издадени в специален сборник „Българският език – исторически и съвременни аспекти. Сборник в чест на 140 години от рождението на акад. Стефан Младенов“, отг. ред. Л. Антонова-Василева, София: Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“, 2020, 496 с.

Проект **„Написаното остава. Пиши правилно!“** (август 2019 – юни 2020 г.), финансиран по програмата **„Образование с наука“** на **Българската академия на науките и Министерството на образованието**. Ръководител на проекта е проф. д-р Св. Коева, а в проекта участват 33 (предимно млади) учени от Института за български език и трима от Института за математика и информатика при БАН. Основната цел на проекта е преминаване

към качествено ново обучение в часовете по български език, при което учениците анализират и изследват в процеса на усвояване на знания, като развиват способностите си за творческо мислене. В рамките на проекта се разработват езикови изследователски задачи, изискващи решаването на конкретен проблем, като от определена изходна информация се достига до даден отговор, или се съставят и проверяват лингвистични хипотези. Разработен беше тематичен курс за преподаватели по български език „Приложение на изследователски подходи, интердисциплинарни методи и нови технологии в проектноориентираното обучение по български език“, като материалите от курса се разпространяват свободно с лиценз Creative Commons Attribution 4.0. International Licence (CC BY 4.0) в Образователната платформа на Института за български език (<https://ibl.bas.bg/moodle/course/view.php?id=2%20>). Разработена беше и образователна лекция за учители и ученици „Между семантиката и синтаксиса“, която се разпространява свободно чрез Ютюб канала на Института за български език „Написаното остава. Пиши правилно!“ (<https://www.youtube.com/watch?v=kKIvuAD12-8>). Разработени бяха езикови задачи по компютърна лингвистика, като част от тях са за предварителна подготовка, а друга – за провеждане на състезания по компютърна лингвистика (https://ibl.bas.bg/CL_Olympiad/). Съставени са четири задачи (с общо над 100 подусловия) за крайни автомати с три задачи (с общо над 50 подусловия) за семантични отношения. Във второто демонстрационно състезание по компютърна лингвистика (<https://ibl.bas.bg/sastezanie-ro-kompyutarna-lingvistika-2020/>), което се състоя на 16 май 2020 г. на Образователната платформа на Института за български език, взеха участие 67 ученици от пети до дванайсети клас от 25 училища от 18 града. В рамките на инициативата „Написаното остава. Пиши правилно!“ са разработени и 16 видеоматериала – осем урока и осем упражнения, посветени на българската темпорална система, които са достъпни в Ютюб канала на Института за български език. Материалите са предназначени за ученици и учители от прогимназиалния и гимназиалния етап на обучение и с тях се цели не да се дублира учебното съдържание, а то да се надгради по достъпен и забавен начин.

Проектът „**Разработване на иновативна услуга в направление езикови технологии**“ (01.08.2018 – 29.02.2020) (договор BG16RFOP002-1.005-0038-C01 за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ от Министерството на икономиката), с ръководител проф. д-р Т. Тинчев, се осъществява съвместно с компанията „Тетраком интерактивни решения“ ООД. Проектът е насочен към разработване на иновативна софтуерна услуга за количествен и качествен анализ на информация от многобройни източници в реално време. Услугата е предназначена за бизнес потребители, потребители в сферата на образованието, както и правителствени и неправителствени организации. Предложената иновация попада в тематична област „Информационни и комуникационни технологии и информатика“ от Иновационната стратегия за интелигентна специализация в направление „Езикови технологии“. Фокус на работата по проекта в заключителния етап през януари и февруари 2020 г. беше планирането и прилагането на система от тестове върху разработената платформа за многоетикетна категоризация на документи с оглед на нейното приложение за индустриални цели. Тестовите бяха извършени върху работни и реални потребителски профили и текстови данни, предоставени от „Тетраком Интерактивни решения“ ООД.

2. Резултати от научноизследователската дейност през 2020 година

2.1. ЕДНО най-значимо научно постижение и съответната графична илюстрация към него с кратък подфигурен текст (графичната илюстрация се прилага).

Абаджиева, Магдалена. Ръкописният българско-италиански речник на отец Маурицио от 1845 г. София: Симолини, 2020, 327 с. ISBN 978-619-7265-91-0.

Книгата „Българско-италианският ръкописен речник на отец Маурицио от 1845 г.“ откроява личността на отец Маурицио да Кастелацо и неговия принос за развитието на книжнината на българите католици. Представени са нови данни за дейността на този мисионер от италиански произход в българските земи и за първи път се публикува негово произведение – пълният наборен текст на българско-италианския речник от 1845 г. Този писмен паметник се съхранява в Националния исторически музей в гр. София и е най-старият открит засега българско-италиански ръкописен речник. Неговото публикуване е принос за историята на българската книжнина, тъй като съдържа непроучена до момента лексика от бита и живота на българите католици от XIX в. и дава допълнителни данни за начините, по които българите католици са използвали латиницата като графика в своите произведения. Първите пет страници на писмения паметник представляват кратко граматическо въведение за глаголите в българския език, което ще обогати знанията на специалистите за развитието на граматическата литература през съответния период. Изданието на Речника на отец Маурицио е придружено от подробно езиковедско изследване, в което са представени графичните, правописните, фонетичните и лексикалните особености на паметника. Разгледани са и предпоставките за възникването на Речника. Този труд е резултат от работата на М. Абаджиева по проект в рамките на Националната програма „Млади учени и постдокторанти“ на Министерството на образованието и науката.

2.2. ЕДНО най-значимо научноприложно постижение и съответната графична илюстрация към него с кратък подфигурен текст (графичната илюстрация се прилага).

Светла Коева, Светлозара Лесева, Ивелина Стоянова, Цветана Димитрова, Мария Тодорова, Валентина Стефанова, Христина Кукова. Кулинарен уърднет. 2020.

Кулинарният уърднет обхваща 3221 синонимни множества – както понятия от областта на кулинарията (ястия и напитки), така и ядивни растения (плодове, зеленчуци, подправки) и животни (включително риби) и различни продукти, които се използват за храна, хранителни добавки, уреди, пособия и дейности, свързани с приготвянето на храна, и т.н. (<http://dcl.bas.bg/culnet-2020/>).

Кулинарният уърднет е неделима част от Българския уърднет и по тази причина наследява преимуществата на Уърднет: лексикалната информация е организирана в семантична мрежа, която се стреми да съответства на организацията на понятията в менталния лексикон; синонимните множества са илюстрирани с дефиниции, примери и допълнителни бележки и са свързани помежду си с концептуални, екстралингвистични и лексикални релации. Една част от лексиката в Българския уърднет не само не е описвана досега в лексикографски ресурси, представящи системни лексикални отношения, но липсва и в редица традиционни лексикални ресурси като правописни и/или тълковни речници. Визуалното представяне на Кулинарния уърднет в интернет надгражда информацията в Уърднет: синонимните множества са класифицирани допълнително, представени са съставките на храните. В допълнение синонимните множества са свързани с преводните си еквиваленти на 22 езика: английски, италиански, словенски, словашки, румънски, финландски, датски, испански, полски, португалски, исландски, сръбски, гръцки, хърватски, нидерландски, албански, френски, шведски, каталонски, литовски, баски, иврит.

Многостранността на включената информация прави Кулинарния уърднет подходящ за използване както в приложения за компютърна обработка на езика, така и като многоезиков електронен ресурс за справки в интернет.

3. Международно научно сътрудничество на звеното.

Учените от Института за български език си сътрудничат с колеги от научни и образователни институции в славянските и балканските страни, страните, в които са развити българистичните изследвания, както и в рамките на съвместни проекти с университети и научни центрове в Европа – Института за изкуствен интелект „Михай Дръгънеску“ и Института по лингвистика „Йоргу Йордан – А. Росети“ при Румънската академия; Института по компютърни науки и Института по славистика при Полската академия на науките; Института по лингвистика „Людовит Щур“ и Института по славистика „Ян Станислав“ при Словашката академия на науките; Института за сръбски език при Сръбската академия на науките и изкуствата; Университета във Виена, Австрия; компанията за автоматичен превод „Тилде“, Латвия; Института „Йожеф Стефан“, Словения; компанията „Лексикал компютинг“, Република Чехия; Института за нидерландски език, Нидерландия; Университета „Сапиенца“, Рим; Ирландския национален университет, Голуей, Ирландия; Австрийската академия на науките; Центъра за дигитална хуманитаристика, Белград, Сърбия; Института за унгарски език и Изследователския институт по лингвистика при Унгарската академия на науките; Факултета „Социални и хуманитарни науки“ при Университета „Нова“ в Лисабон, Португалия; компанията „К речници“, Израел; Националният научен център „Институт за компютърна лингвистика „А. Замполи“, Италия; Дружеството за датски език и литература, Дания; Центъра за езикови технологии при Университета в Копенхаген, Дания; Центъра за дигитална хуманитаристика при Университета в Трир, Германия; Института за естонски език, Естония; Кралската испанска академия, Испания; Факултета по хуманитарни и социални науки на Университета в Загреб, Хърватия; Университета „Ка’ Фоскари“ във Венеция; Норвежкия научно-технически университет; Санктпетербургския държавен университет; Университета „Адам Мицкевич“ в Познан, Полша; Техническият университет на Клуж-Напока, Румъния; Университета на Лодз, Полша; Техническият университет във Виена; Университета „Мария Кюри-Склодовска“ в Люблин, Полша; Държавният институт по руски език „А. С. Пушкин“, Русия; Института по езикознание на Руската академия на науките.

През 2020 г. приключи тригодишният етап на многогодишния международен проект „Общославянски лингвистичен атлас“ с партньори от всички държави със славянско население с представители в Международния комитет на славистите – общо 13 национални комисии. В Атласа диалектното многообразие на българския език се разглежда в контекста на останалите славянски езици. През 2020 г. продължи работата по българския том XI „Степени родства“ – проверка на индекси, нанасяне на допълнителен материал от другите национални комисии, проверка и частична редакция на целия том (карти, легенди, морфонологични интерпретации, коментари). Извършена бе и текуща работа в помощ на други национални комисии, свързана с предоставяне на български диалектен материал, морфонологична интерпретация и проверка на интерпретирания български материал за поредните томове на Атласа. Публикувани са пет карти в руския том XII „Личные черты человека“, изработени от българските участници в съавторство, а две карти за белоруския том „Рефлексы *а“ са под печат.

3.1. Междиакадемично сътрудничество

Основните партньори в междиакадемичното сътрудничество на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ по двустранни спогодби на БАН са академиите на науките предимно в славянските страни. През 2020 г. продължи сътрудничеството с:

Полската академия на науките, Институт по славистика:

По проекта „Съпоставително изследване на българска и полска фразеология“ приключи работата по съставянето на „Речник на активната фразеология в българския и

полския език“, съдържащ 1000 речникови статии (500 от българско-полската и 500 от полско-българската част). Речникът е подготвен за редакция. Проучени са в съпоставителен план някои аспекти от неологизационните процеси в съвременната фразеология в българския и в полския език, като наблюденията са обогатени със съпоставка и с език от източнославянската група – украинския. Резултатите от изследването са представени в две съвместни публикации.

По проекта „Онлайн библиография на славянското езикознание“ през 2020 г. беше попълнена българската база данни от библиографията (основно с библиография на периодика), беше подобрена интерактивността на българската част от онлайн библиографската системата iSybislaw с допълване на ключовите думи на български език, както и бяха тествани чрез проверяване на семантичната им еквивалентност спрямо ключовите думи, въведени за другите славянски езици. Продължени бяха изследванията на проблемите на многозначността и синонимията при терминологичното представяне. Резултатите от тези дейности са обсъдени на една конференция и са обобщени в една публикация.

Словашката академия на науките:

Славистичен институт „Ян Станислав“

През 2020 г. завърши проектът „Българско-словашката междуезикова омонимия в контекста на славянските езици“. Разработена беше една съвместна публикация по темата на проекта, в която се представя иновативен модел за лексикографска обработка на междуезиковите омоними (върху материал от български и словашки).

Институт за езикознание „Людовит Щур“

По проекта „Изследване на българска и словашка лексика със средствата на информационните технологии“ през 2020 г. са извършвани дейности, свързани с използването и подобряването на съществуващите подходи за електронно търсене и определяне на различни характеристики на търсеците думи и за двата езика – български и словашки. Извършени са изследвания за представянето на специализирана лексика при изграждането на електронни бази данни за двата езика и е изследвана лексика на двата езика чрез използването на мрежови подходи. Резултатите са обобщени в публикация в т. 903 на поредицата *Studies in Computational Intelligence* на издателство „Шпрингер“ (Q4; SJR 0.215).

Румънската академия

Институт за изкуствен интелект „Михай Дръгънеску“

Проектът „Обогатяване на лингвистични ресурси с деривационно свързани несвободни фрази“, с ръководител гл. ас. д-р Светлозара Лесева, се разработва между колектив от Секцията по компютърна лингвистика от Института за български език при БАН и екип от Научния институт за изкуствен интелект при Румънската академия (2018 – 2020/2021 г.). Целта на проекта е да се изготви и проведе единно описание на глаголните несвободни фрази в лексикалносемантичната мрежа Уърднет. През 2020 г. бе извършена работа по усъвършенстване на междуезиковото представяне и формулирането на правила и евристични процедури, позволяващи предсказването на морфологичното и синтактичното поведение и словоредните особености на глаголните несвободни фрази от техните базови характеристики: основна форма, тип несвободна фраза, вътрешна синтактична структура и др. В резултат от това част от описанието на несвободните фрази е автоматизирано за български и румънски и в известна степен за английски език. Разширени са и функционалностите на програмата за редакция и визуализация на несвободни фрази. Автоматичното описание на 1500 единици е допълнено и обогатено от експерти с помощта на програмата.

Институт за лингвистика „Й. Йордан – А. Росети“

През 2020 г. започна работата по съвместния тригодишен проект „Всекидневният живот през Средновековието по лексикални данни от български и румънски език“ (2020 – 2022). В рамките на проекта са проучени източници и са ексцерпирани лексико-семантични

групи, разкриващи лексиката на всекидневния живот в заявените сфери и тематични полета (напр. антропоними от надписи и епиграфски източници, писмени административни документи, включително турски регистри; езикови репрезентанти на концепта облекло в средновековни източници; лексика от средновековната патерична литература; лексикален материал от най-ранния период на старобългарската писмена традиция, свързан с всекидневния живот на човека (облекло, жилища, съдове и т.н.). Подготвени са девет публикации (осем са излезли от печат).

През годината започна работата по нов тригодишен етап от многогодишния проект „Европейски лингвистичен атлас“ (2020 – 2022). В рамките на проекта са извършени подготвителни проучвателски дейности, свързани с изработването на картата за названията на домашната котка. В помощ на международния колектив на „Европейския лингвистичен атлас“ са предоставяни данни за българския материал, както и диалектоложка и историческа интерпретация на материала. Подготвена е една публикация по темата на проекта.

Сръбската академия на науките и изкуствата

Институт за сръбски език

През годината започна работата по нов тригодишен проект „Проблеми при етимологизиране на българска и сръбска лексика“ (2020 – 2022). Разработени са някои фонетични и семантични проблеми при етимологизирането на българска лексика. Резултатите от изследването са публикувани в три научни статии.

3.2. Международни проекти с външно финансиране

През 2020 г. завърши изпълнението на проекта „Езикова и етнокултурна динамика на традиционните и нетрадиционните ценности в славянския свят“ в рамките на Програмата ERA.Net.RUS Call 2018 (проект #472–LED-SW) съвместно с Института по славянознание към Руската академия на науките и Славистичния институт „Ян Станислав“ към Словашката академия на науките. През годината е проведено социологическо изследване върху динамиката на ценностите в българската култура и език. Резултатите от него, както и други научни резултати от работата по проекта са публикувани в издадения сборник „Аксиологични проблеми в славянските езици: традиции и съвременност“ (Състав.: Мария Китанова, Ирина Седакова, Петер Женюх. София: Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, 2020. 268 с. ISBN 978-619-245-048-9), в който взеха участие всички участници в проекта от България, четирима участници от Русия и двама от Словакия. Публикувана е и още една съвместна публикация в международно издание.

В края на 2020 г. беше одобрен за финансиране от Фонд „Научни изследвания“ двустранният проект „Онтология на ситуациите за състояние – лингвистично моделиране. Съпоставително изследване за български и руски“ с участието на учени от Института за български език, Софийския университет „Св. Климент Охридски“, Санктпетербургския държавен университет и Института за руски език „А.С. Пушкин“ (КП-06- ПРУСИЯ-78).

Проектът „Многоезикови ресурси за CEF.AT от областта на законодателството“ (Multilingual Resources for CEF.AT in the legal domain), финансиран от Агенцията за иновации и мрежи на Механизма за свързване на Европа, се изпълнява съвместно с Изследователския институт по лингвистика към Унгарската академия на науките, Университета в Загреб, Института по компютърни науки към Полската академия на науките, Института за изкуствен интелект към Румънската академия, Института по лингвистика „Людовит Щур“ към Словашката академия на науките и Института „Йожеф Стефан“ в Словения. Основната цел на проекта е да се разработи устойчива инфраструктура за събиране и семантична обработка на документи от националното законодателство на България, Полша, Румъния, Словакия, Словения, Унгария и Хърватия в помощ на обучението на съвременни системи за автоматичен

превод. Във връзка със задачата за категоризация на документи на български спрямо най-високите онтологични категории от Eurovoc бяха проведени множество експерименти с различни методи. Създадена беше система за категоризация, базирана на анотациите с термини от IATE и Eurovoc. Създадени бяха два ръчно анотирани корпуса за проверка на резултатите от експериментите за категоризация: небалансиран и балансиран. Анализирано беше влиянието на модификацията на различни параметри върху коректността на резултатите от експериментите, както и беше направено сравнение на различните модели за категоризация. Във връзка със задачата за автоматична многоезикова клъстеризация на документи от националното законодателство на седем европейски държави беше разработена и имплементирана система за многоезикова клъстеризация на документи. Обособени бяха три модула: векторизация на документ; клъстеризация на множество от вектори; извличане на метаданни за всеки от клъстерите. Извършени бяха различни експерименти при конструиране на вектори на документи.

Проектът „Колекция от многоезикови ресурси за CEF.AT“ (Curated Multilingual Language Resources for CEF AT), финансиран от Агенцията за иновации и мрежи на Механизма за свързване на Европа, изпълняван от колектив на Секцията по компютърна лингвистика към Института за български език, Изследователския институт по лингвистика към Унгарската академия на науките, Университета в Загреб, Института по компютърни науки към Полската академия на науките, Института за изкуствен интелект към Румънската академия, Института по лингвистика „Людовит Щур“ към Словашката академия на науките и Института „Йожеф Стефан“ в Словения, има за цел да предостави езикови ресурси за седем езика (български, хърватски, унгарски, полски, румънски, словашки и словенски) от следните тематични области: финанси, здравеопазване, научни изследвания, културно наследство, образование, икономика, политика. Резултатите от проекта ще осигурят най-малко 140 милиона думи (по 20 милиона за език), предназначени за обучение на невронните модели на системата за автоматичен превод на CEF.AT: eTranslation. През 2020 г. бяха обходени 8 сайта, които бяха специално подбрани, за да са от необходимите тематични области и да предоставят данни със свободен лиценз, и бяха изтеглени 12 883 документа от 12 области (бизнес, изкуство, култура, стил на живот, социално дело, маркетинг, философия, психология, финанси, администрация, хуманитарни и обществени науки). Извлечени са метаданни за автор, заглавие, година, източник, лиценз, тематична област. Създадени са алгоритми за извличане на чистите текстове от PDF и HTML документи и за сглобяване на параграфи. Филтрирани са 5528 документа на български, съдържащи 24 342 047 думи в 1 382 455 изречения

В рамките на проекта „Европейска лексикографска инфраструктура“ (2018 – 2021), финансиран по програма „Хоризонт 2020“ от Европейската комисия, членовете на колектива от Института за български език работиха заедно с изследователи от 16 чуждестранни университета, научни институции и компании. Беше съставена нова анкета The ELEXIS Survey of Lexicographers' Needs for Observers (институционална анкета за потенциални потребители), редактирани бяха данните в отчета от предходните анкети The ELEXIS Survey of Lexicographers' Needs (анкета за лексикографи) и The ELEXIS Survey of Lexicographers' Needs for Institutions (институционална анкета за национални лексикографски центрове). Бяха обработени, унифицирани и редактирани данните от: антонимен, синонимен и неологичен речник; тритомния „Речник на съвременния български книжовен език“, като Речникът беше допълнен с около 500 нови речникови статии. Беше извършена предварителна двойна семантична анотация на 2000 изречения. Учените взеха участие в създаването на концепция за многоезикова семантична анотация (подбор на ресурсите за анотация, подбор на единиците за анотация, унификация на решенията за анотация на съставни лексикални единици, съставни граматични единици, собствени имена, лексикални и графични съкращения). Бяха преведени

и съотнесени 2400 изречения на български и английски с цел създаване на многоезиков корпус за семантична анотация. Беше усъвършенствана онлайн системата за редактиране на речници (създаване, корекция и изтриване на речникови статии, форматиране на елементи на речниковите статии). Проектът беше представен с постер на международен научен форум.

Проектът „Координация на европейските езикови ресурси“ (Language Resources Coordination – ELRC), одобрен по Механизма за свързване на Европа (CEF), предоставя достъп до услуги, свързани с автоматичния превод за целите на многоезиковото общуване, размяната на документи и друго езиково съдържание между администрацията, гражданите и компаниите от Европейския съюз (<http://www.lr-coordination.eu/bg>). Бяха подготвени и разпространени рекламни послания в социалните мрежи на езиците на държавите членки на ЕС, за възможностите на автоматичния превод и по-конкретно, на системата за автоматичен превод на Европейската комисия eTranslate. Проф. Св. Коева е член на Европейския съвет за езикови ресурси към проекта „Координация на европейските езикови ресурси“ (Language Resources Coordination – ELRC) и представлява Националния център за компетентност към проекта „Европейска езикова мрежа“ (European Language Grid).

В условия на пандемия и ограничени пътувания само един чуждестранен учен е гостувал в Института през 2020 г. – П. Боровяк от Университета „Адам Мицкевич“ в Познан. Участие в различни инициативи на Института (семинари, конференции), макар и онлайн, взеха представители на: Института за изследване на изкуствения интелект „Михай Дръгънеску“ при Румънската академия, Политехническият университет в Букурещ, Белградският университет, Тракийският университет в Одрин, Германският институт за изследване на изкуствения интелект (DFKI), Катарският институт за компютърни изследвания, Казанският федерален университет, Висшето училище по икономика в Москва, компанията „Оракъл“, Университета на Кобленц-Ландау, Стафордширският университет, Университета на Цюрих, Московският държавен университет „М. В. Ломоносов“, Башкирският държавен университет.

Най-значим международен проект с участието на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ (с илюстрация и кратък текст под нея)

Проектът „Езикова и етнокултурна динамика на традиционните и нетрадиционни ценности в славянския свят“ (24.07.2018 – 24.09.2020) се разработва съвместно с Института по славянознание при Руската академия на науките и Славистичния институт „Ян Станислав“ при Словашката академия на науките. Финансира се по Програмата ERA.Net.RUS Call 2018 (проект #472–LED–SW). Ръководител на проекта от българска страна е проф. д-р Мария Китанова. През 2020 г. проектът приключи успешно.

Чрез многоаспектен анализ на традиционните и нетрадиционните ценности в рамките на проекта се изучава общото и различното в историческата трансформация на йерархията на ценностите в Русия, България и Словакия, като се съпоставя тяхната динамика.

Общ резултат от работата на трите екипа от учени са проведените две конференции и публикуваните три сборника с научни разработки на всички участници в проекта, които представят по уникален начин аксиологичната проблематика в диахронен и синхронен план с оглед на културните парадигми на християнството и традиционните вярвания на славяните през вековете. През 2020 г. беше издаден сборникът:

Аксиологични проблеми в славянските езици. Съст. М. Китанова, И. Седакова, П. Женюх, ред. В. Мичева. София, Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, 2020. ISBN 978–619–245–048–9.

Сборникът съдържа шест студии и три статии на всички участници от България, четирима участници от Русия и двама от Словакия. Обединени са в две части: „Аксиологични проблеми в средновековната книжнина“ и „Ценности в традиционната и съвременната

култура на славяните“. В края е представен и финалният доклад от социологическото проучване „Динамика на ценностите в българската култура и език“. То представя дълбочинно качествено изследване чрез групово фокусирана дискусия и анкетен метод на определени човешки ценности и тяхната промяна във времето. Формата на изследването е избрана така, че да фиксира не само асоциациите на респондентите, но и значението на определена ценност за всеки един от участниците. Сборникът представлява интерес за езиковеди, историци, фолклористи, етнологзи и психолози, студенти от хуманитарните специалности, а също и за широк кръг читатели.

4. Участие на звеното в подготовката на специалисти: форми; сътрудничество с учебни заведения; външни заявители, включително от чужбина; анализ на състоянието, перспективи и препоръки.

Институтът за български език е водещ център за изследвания в областта на българския език с дългогодишни традиции в обучението на докторанти. В Института се обучават редовни и задочни докторанти по докторските програми „Български език“ и „Общо и сравнително езиковедие“. През 2020 г. в Института за български език са се обучавали **четирима** докторанти: **двама** в редовна докторантура и **двама** в задочна докторантура, с ръководители проф. д.ф.н. А. Чолева-Димитрова, проф. д.ф.н. М. Цибранска-Костова, проф. д-р Св. Коева, доц. д-р Р. Станчева. Дватама задочни докторанти са отчислени през годината с право на защита. Дисертацията си са защитили **петима** докторанти (двама – в срока на докторантурата) и двама от тях избраха да продължат научната си кариера в Института.

5 хабилитирани учени от Института са участвали в **3** изпитни комисии в конкурси, обявени от Института за български език и от Софийския университет „Св. Климент Охридски“, а **12** учени са подготвили **8** рецензии и **12** становища по процедури за научни степени и академични длъжности.

Учените от Института за български език имат преподавателска дейност в няколко български университета: Софийския университет „Св. Климент Охридски“, Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, Югозападния университет „Неофит Рилски“ – Благоевград, Нов български университет. Изнесени са лекционни курсове и спецкурсове в бакалавърски и магистърски програми във висши учебни заведения (**480** часа в рамките на **10** лекционни курса, изнесени от **7** лектори) – проф. д.ф.н. М. Стаменов, проф. д.ф.н. А. Чолева-Димитрова, проф. д-р Св. Коева, доц. д-р М. Томов, гл. ас. д-р М. Тодорова, гл. ас. д-р Св. Лесева, гл. ас. д-р Цв. Димитрова. Доц. д-р К. Кирилов е водил семинарни занятия по история на българския език в Софийския университет „Св. Климент Охридски“, а гл. ас. д-р Катерина Ушева е провела семинарни занятия в рамките на курса по български език за чужденци в Югозападния университет „Неофит Рилски“. Гл. ас. д-р Миглена Михайлова-Паланска е лектор по български език в Университета „Ян Амос Коменски“ в Братислава, Словакия, а гл. ас. д-р Н. Паскалев – в Букурещкия университет в Румъния.

През 2020 г. в Института са се обучавали **двама специализанти**: д-р Даниел Томов, преподавател в Профилираната гимназия с интензивно изучаване на румънски език „Михай Еминеску“ (тема на специализацията „Фразеологизми, представящи концептуалното поле на емоциите в балканските езици“, с ръководител проф. д-р М. Китанова), и Даниел Христов от Университета в Есекс (тема на специализацията „Синтактична анотация във формализма на Универсалните зависимости“, с ръководител проф. д-р Св. Коева). **Трима** учени от Института са били ръководители на ученически проекти в рамките на инициативи на Ученическият институт на БАН (Учи-БАН).

През 2020 г. Институтът проведе **седем** курса за повишаване на професионалната квалификация на учителите по български език (осъществени онлайн) на тема: „Приложение

на изследователски подходи, интердисциплинарни методи и нови технологии в проектноориентираното обучение по български език“ (три курса), „Трудните случаи в правописа, граматиката и пунктуацията на българския език“ (два курса), „Синтаксис и пунктуация“ и „Езикови ресурси и технологии в помощ на обучението по български език в началното (прогимназиален етап) и средното образование“, в които е имало 176 участници.

5. Иновационна дейност на звеното и анализ на нейната ефективност.

Научноизследователската дейност на Института е насочена към изучаването на българския език, който е неразривна част от националната идентичност. Иновационната дейност на Института е свързана с приложението на езиковите технологии в иновативни разработки и с развитието и прилагането на съвременни изследователски подходи и езикови технологии в обучението по български език – в рамките на договори по национални и международни проекти, които отговарят на приоритетните области на „Иновационната стратегия за интелигентна специализация“: „Информатика и информационни и комуникационни технологии“ и „Нови технологии в креативните и рекреативните индустрии“, в тясно сътрудничество с представители на бизнеса.

5.1. Осъществяване на съвместна иновационна дейност с външни организации и партньори, вкл. поръчана и договорирана с фирми от страната и чужбина.

През 2020 г. се изпълняваха няколко проекта по договори с външни организации и партньори по национални и международни програми. Проектът „Разработване на иновативна услуга в направление езикови технологии“ (договор BG16RFOP002-1.005-0038-C01 за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ от Министерството на икономиката), се реализира съвместно с компанията „Тетраком интерактивни решения“ ООД и е насочен към разработване на иновативна софтуерна услуга за количествен и качествен анализ на информация от многобройни източници в реално време, предназначена за бизнес потребители, потребители в сферата на образованието, както и правителствени и неправителствени организации. Проектите „Многоезикови ресурси за CEF.AT от областта на законодателството“ (Multilingual Resources for CEF.AT in the legal domain) и „Колекция от многоезикови ресурси за CEF.AT“ (Curated Multilingual Language Resources for CEF.AT) са финансирани от Агенцията за иновации и мрежи на Механизма за свързване на Европа и се изпълняват съвместно с Изследователския институт по лингвистика към Унгарската академия на науките, Университета в Загреб, Института по компютърни науки към Полската академия на науките, Института за изкуствен интелект към Румънската академия, Института по лингвистика „Людовит Щур“ към Словашката академия на науките и Института „Йожеф Стефан“ в Словения. В рамките на двата проекта се разработва устойчива инфраструктура за събиране и семантична обработка на документи от националното законодателство на България, Полша, Румъния, Словакия, Словения, Унгария и Хърватия в помощ на обучението на съвременни системи за автоматичен превод и се подготвят езикови ресурси за седем езика (български, хърватски, унгарски, полски, румънски, словашки и словенски) от различни тематични области.

5.2. Извършен трансфер на технологии и/или подготовка за трансфер на технологии по договор с фирми, данни за полученото срещу това заплащане; данни за реализираните икономически резултати във фирмите (работни места, печалба, производителност, дял от новите продукти в общия обем на продажбите и т.н.).

Няма.

6. Стопанска дейност на звеното

6.1. Осъществяване на съвместна стопанска дейност с външни организации и партньори (продукция, услуги и др., които не представляват научна дейност на звеното), вкл. поръчана и договорирана от фирми от страната и чужбина.

Няма.

6.2. Отдаване под наем на помещения и материална база.

Институтът за български език отдава под наем площ с общ размер 16,5 кв.м.

6.3. Сведения за друга стопанска дейност.

Няма.

7. Кратък анализ на финансовото състояние на звеното за 2020 г.

Информацията е изготвена по данни, предоставени от главния счетоводител на Института за български език Мария Петрова.

Разпределената субсидия в началото на годината е 1 541 401 лв. Предоставената фактически субсидия е в размер на 1 582 250 лв. Увеличението е в резултат на изплатените обезщетения по Кодекса на труда.

Утвърдената планова численост на персонала за 2020 г. е 81 щатни бройки, а фактически заетите са средно 74, като средната годишна брутна работна заплата е 14 691 лв.

Субсидията е разпределена основно за следните разходи:

Компонент 1 – Заплати и осигурителни вноски – 1 204 870 лв.

Компонент 2 – Научен капацитет – 151 393 лв.

Като част от Компонент 2 са предоставени и средства за научна и експертна дейност – 164 938 лв.

Компонент 3 – Средства за текуща издръжка – 6 959 лв.

В приоритетните и централизирани разходи от субсидия са включени и 14 113 лв., предназначени за **стипендии (12 000 лв.) и издръжка на докторанти (2 113 лв.)**

Изразходваните средства за процедури (придобиване на научна степен) – 8 280 лв., се превеждат като вътрешен трансфер от партията „Развитие“.

Бюджетната субсидия е изразходвана за заплати и осигурителни вноски на персонала по трудови правоотношения, стипендии на докторантите, обезщетения по Кодекса на труда, за провеждане на процедури – „професор“ и „главен асистент“, защиты за придобиване на научна степен „доктор“, за заплащане на режийните разходи и неотложни ремонти. Към края на годината Институтът няма неизплатени задължения към доставчици на стоки и услуги.

По решение на Научния съвет (Протокол № 13 от 02.05.2019 г.) и през 2020 г. средствата по Компонента 2 от бюджета на Института за български език (след приспадане на средствата за научни степени, възложени задачи за изпълнение и режийни) са разпределени като допълнителни възнаграждения между служителите съгласно получените индивидуални научни резултати по Компонент 2 през предходния отчетен период.

Приходите на Института са на обща стойност 31 216 лв. и са основно от собствени дейности.

През 2020 г. Институтът за български език е получил трансфери от сключени договори с Фонд „Научни изследвания“ за обща стойност 152 480 лв., както и 38 407 лв. по проекти с Министерството на образованието и науката. Общо получени трансфери – 181 887 лв.

Получени са вътрешни трансфери от БАН в размер на 93 455 лв., в т.ч.:

· 1500 лв. финално плащане по договор ДСД 15/21.08.2019 г. за подкрепа на развитието на млади таланти („Написаното остава. Пиши правилно!“).

· 38 387 лв. за първи и втори етап от Рамково споразумение СП-1 / 09.03.2020 г. за изпълнение на Национална научна програма „Културно-историческо наследство, национална

памет и обществено развитие“.

· 31 800 лв. по ПМС 271/24.10.2019 г. (модул „Постдокторанти“)

- 8688 лв. за еднократни добавки към стипендиите на редовните докторанти за 2020 година

· 4800 лв. – за подмяна на ел. табло в блок 17

· 8280 лв. – за процедури по ЗРАС

През 2020 г. Институтът за български език е получил 87 971 лв. плащане по проекта „Колекция от многоезикови ресурси за CEF.AT“ (CURLICAT).

8. Издателската и информационната дейност на Института за български език за 2020 г.

Показателен за изследователската активност на учените от Института за български език е значителният брой публикации (монографии, речници, студии, статии, научнопопулярни публикации, учебници и учебни помагала и др.), излезли от печат през 2020 г. (214) и приети за печат (52).

Научната дейност на изследователите от Института за български език през 2020 г. беше отразена в значителен брой научни трудове: 214 научни публикации, от които 5 монографии, в това число 1 колективна монография, и 1 речник, 68 публикации в индексирани издания, от които 25 са в Scopus и Web of Science (8 са в издания със SJR: 3 – в категорията Q2, 1 – в категорията Q3, и 4 – в категорията Q4), а 43 – в издания в ERIH+, 127 публикации в реферирани издания, които не са индексирани в Scopus, Web of Science и ERIH+, включително тематични сборници и сборници от национални и международни конференции. Приети са за печат 52 научни публикации. Сътрудник на Института е член на авторските колективи на 2 учебника и 2 учебни помагала по български език (за 11. и за 12. клас). Регистрираните цитирания и рецензиите за трудове на членове на Института през годината са общо 655, от които 111 цитирания в издания в Web of Science или Scopus и 144 в други международни издания. Регистрирани са и 42 цитирания (5 – в чужбина) на публикации на сътрудници на Института в дисертации и автореферати. Учени от Института са съставители и редактори на 12 издания (5 сборника, 6 броя на списание, 1 речник), както и на 1 онлайн справочник и на поредица от езикови бележки, публикувани във вестник „Аз-буки“.

Двете издавани от Института за български език списания – „Български език“ и „Балканско езикознание“, и годишникът „Известия на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ се нареждат сред най-престижните и търсени издания по българско и балканско езикознание. В тях публикуват свои трудове не само учени от Института, но и специалисти от други научни центрове към Българската академия на науките, от много български университети, а също и учени от чужбина.

И през 2020 г. продължи традицията броевете на списание „Български език“ да се подготвят на тематичен принцип (кн. 1 – „Език и традиционна култура“; кн. 2 – „Въпроси на историята на българския език“, посветена на 100-годишнината от рождението на чл.-кор. Дора Иванова-Мирчева; кн. 3 – „Въпроси на съвременния български книжовен език и неговата история“, посветена на 110-годишнината от рождението на чл.-кор. Любомир Андрейчин; кн. 4 – „Езикът на българските общности извън България“, посветена на 85-годишнината на проф. Иван Кочев; Приложение 2020 – доклади от Шестия форум „Българска граматика“ на тема „Иновационни процеси в граматиката на съвременния български език“). Отпечатани са 45 оригинални научни статии и студии (включително в Приложението) и две научни съобщения; 7 рецензии за научни книги, една хроника и 2 материала в рубриката „Годишнини и юбилеи“. Поддържа се рубриката „Езикова култура“, в която се разглеждат актуални проблеми от съвременната езикова практика и се дават препоръки. През 2020 г. списанието беше включено

в базата данни на CEEOL – по тяхна покана. Списание „Български език“ се реферира в ERIH Plus (European Reference Index for the Humanities); BRILL (Linguistics Bibliography Online), PRO-QUEST (Linguistics & Language Behavior Abstracts); ANVUR (National Agency for the Evaluation of Universities and Research Institutes – Италия); MIAR (Information Matrix for the Analysis of Journals); EBSCO Host; Slavic Humanities Index; Slavistik-portal и др. И през 2020 г. списанието спечели финансиране в Конкурса за научна периодика на Фонд „Научни изследвания“, с което се обезпечават финансово издаването му през 2021 г.

През 2020 г. беше подготвен и издаден том 59 (общо 363 страници) на списание „Балканско езикознание“. Първата книжка е посветена на 100-годишнината от рождението на акад. Иван Дуриданов. Тя съдържа 15 оригинални научни статии, 1 рецензия и 2 хроники. Втората книжка е тематична под наслов „Езикови контакти и влияния на Балканите“ и съдържа 12 оригинални статии (включително на двама млади учени), 2 рецензии и 1 хроника. В редакционната колегия беше привлечена д-р Корина Лешбер, дългогодишен член на редакционния съвет, а към редакционния съвет беше привлечен проф. Хайнц Миклас. Списание „Балканско езикознание“ е включено в следните бази данни: ANVUR, BRILL, ERIH Plus, L'Année philologique, MIAR, MLA International Bibliography – Pro-Quest, EBSCO Host, от началото на 2019 г. се реферира в SCOPUS, а от 2020 г. (том 59) беше включено в електронната библиотека CEEOL.

През годината излезе от печат книга XXXIII (общо 242 страници) на годишника „Известия на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“, която съдържа седем студии и статии – четири на сътрудници от Института и по една на автори от Университета „Мария Кюри-Склодовска“ в Люблин, Белградския университет и Директората за преводи към Европейската комисия. Годишникът се индексира в Российский индекс научного цитирования (РИНЦ), където са достъпни пълните текстове на публикациите в кн. XXVII – XXXI. Бяха осъществени промени в редакционния комитет. Очакват се резултатите от подадените за включване документи в базата данни Web of Science.

Интернет страниците на списание „Български език“ (<https://www.balgarskiezik.eu/>) и на „Известията на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ (<http://ibl.bas.bg/nautchna-deynost/izdaniya/poreditsa-vizvestiya-na-istituta-za-balgarski-ezik/>) предоставят достъп не само до съдържанието, но и до публикуваните през годината студии и статии.

През изтеклата година беше извършена проверка на 10% от библиотечния фонд на Института за български език (8% основен фонд, 2% старопечатни издания). Направи се сверка „девизу“ на фонда от периодичните издания с регистрационните картони на списания и периодични сборници. При извършената проверка на **3465** периодични издания от библиотечния фонд на библиотеката на Института не бяха установени липси. Книгите, дарени от библиотеката на акад. Владимир Георгиев, бяха обработени, сигнирани и подредени. Фондът на библиотеката е нараснал с общо **165** библиотечни единици (книги – **47**, периодични издания – **118**): **122** – от книгообмен, **8** – дарения, академични издания на БАН – **35**, периодични издания – **24**, книги – **11**). Броят на текущите периодични издания (заглавия) е **36**. Посещенията в библиотеката през изтеклата година са **737**, ползвани библиотечни документи (томове) – **5327**.

Висока оценка заслужават усилията на учените от Института за български език за разпространяване и популяризиране на резултатите от научната дейност както в академичните среди, така и сред по-широки кръгове от обществото. В условията на епидемия и затруднени контакти през 2020 г. **28** сътрудници са участвали общо в **26** международни и национални конференции (повечето от които бяха проведени онлайн), като са изнесли **43** доклада.

През 2020 г. Институтът за български език беше организатор и съорганизатор на **2**

национални и **2** международни научни форума:

На 25 и 26 юни 2020 г. се проведе Четвъртата международна научна конференция „Компютърната лингвистика в България“ (Computational Linguistics in Bulgaria, CLIB 2020 (<http://dcl.bas.bg/clib/>)). Четвъртото издание на конференцията бе организирано в сътрудничество с Института за информационни и комуникационни технологии при БАН, а финансова подкрепа бе осигурена от технологичната компания „Мозайка“ и от Европейската асоциация за езикови ресурси (ELRA). В рамките на конференцията за втори път се проведе Специалната сесия, посветена на Уърднет и онтолозиите, която бе подкрепена от Фонд „Научни изследвания“ по проекта „Семантична мрежа с широк спектър от семантични релации“. Конференцията се проведе в смесен формат – присъствено и онлайн, като бяха изнесени 4 лекции от лектори по покана, 14 доклада в рамките на основната конференция и 5 доклада в рамките на Специалната сесия. Регистриралите се за участие бяха 85 души от над 10 държави, а записите в Ютюб са показвани над 500 пъти. Сборникът с доклади е в обем 194 страници: Proceedings of the Fourth International Conference Computational Linguistics in Bulgaria (CLIB 2020), Sofia, 25 – 26 June 2020. Bulgarian Academy of Sciences/ 194 pages. ISSN 2367-5675 (<http://dcl.bas.bg/clib/proceedings/>).

Седмият форум „Българска граматика“ се проведе на 22 октомври 2020 г. и беше организиран съвместно от Института за български език и Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“. Форумът беше излъчван онлайн (https://youtube.com/playlist?list=PLzbEAdufEdVFjqaVxzIzVKBkEU15L_qUN). В рамките на форума бяха изнесени 21 доклада от водещи специалисти в областта на българското езикознание. Участваха учени от Института за български език и Института по математика и информатика при БАН, Софийския университет „Св. Климент Охридски“, Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“, Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, Югозападния университет „Неофит Рилски“, Тракийския университет – Стара Загора, Башкирския държавен университет.

Петият форум „Изследователски подходи в обучението по български език“ беше проведен онлайн на 5 ноември 2020 г. (<https://youtu.be/K3FjqZr2Hbk>). Целта на Форума е създаването и поддържането на мрежа, обединяваща учителите по български език и изследователите на езика с цел популяризиране на научните изследвания и постиженията на науката за езика сред преподавателите по български език. Форумът включваше пет доклада на изследователи от Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ и Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Докладите бяха с подчертана практическа насоченост и представиха различните възможности за използване на езикови ресурси в обучението.

Институтът за български език беше и сред съорганизаторите на международната научна конференция „Вопросы семантики и стилистики текста: лингвистический дискурс“, която беше проведена в смесен формат на 28 и 29 ноември 2020 г. в Университета на Лодз и онлайн.

Поради епидемичната обстановка традиционната Международна годишна конференция на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“, която се провежда през май месец по случай основаването на Института, както и планираната национална конференция с международно участие в чест на 140-годишнина от рождението на акад. Стефан Младенов не можаха да се проведат. Сборниците с материалите от двата форума бяха публикувани, включително онлайн.

Важна насока в дейността на изследователите от Института за популяризиране на резултатите от техните разработки са публичните изяви в печатните и електронните медии, включително и коментари по езикови въпроси. През 2020 г. учените от Института са публикували **55** научнопопулярни статии и **1** научнопопулярна книга и имат над **115** медийни изяви (интервюта, участия в телевизионни и радиопредавания и др.), в това число по

Българската национална телевизия и Българското национално радио, Българско национално радио – Радио София, Радио Благоевград, Радио Варна, Радио Шумен, Дарик радио, Нова телевизия, БТВ, ТВ България 24, „България он еър“, ТВ СКАТ, Канал 3, ТВ „Европа“, Агенция „Фокус“, както и във вестниците „Аз-буки“, „Капитал“, „Телеграф“, „24 часа“, „Стандарт“, „Труд“, в списание „Българска наука“ и в редица информационни сайтове. В резултат на все по-активните медийни изяви на сътрудниците Институтът вече има видимо присъствие в публичното пространство.

За популяризиране на научните резултати от изследванията и на езиковите ресурси, създавани в Института, през 2020 г. са изнесени и публични лекции у нас и в чужбина: в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, в Университета по хранителни технологии в гр. Пловдив и в българското училище „Христо Ботев“ в гр. Братислава, Словакия. Показателен е стремежът на голяма част от учените да публикуват свои разработки в интернет и да осигуряват онлайн достъп до създадени от тях езикови ресурси, което дава възможност на повече хора (включително и неспециалисти) да се запознаят с тях и да ги използват.

9. Информация за Научния съвет на звеното.

Прилага се.

10. Копие от Правилника за работа в звеното.

http://ibl.bas.bg/wp-content/uploads/2014/09/Pravilnik_za_ustroystvoto_i_deynostta_IBE.pdf

Приложения към Годишния отчет на Института за български език за 2020 г.:

Протокол от заседанието на Общото събрание и Научния съвет на Института за приемане на отчета.

Попълнен файл Spravka_personal_2020.

Списък с излезлите от печат публикации през 2020 г., генериран от системата SONIX.

Списък на цитатите за 2020 г., генериран от системата SONIX.

Илюстративен материал (илюстрации и пояснителен текст).

Информация за Научния съвет на звеното.

29.01.2021 г.

Проф. д-р Лучия Антонова-Василева, директор на Института за български език